

Emlékeim Huzella Elekről, a rendkívüli tanárról

Első találkozásunkra több mint fél évszázad távolából is pontosan emlékszem. 1963-ban tizennégyéves voltam, büszke elsős a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskolában, népszerű nevén a Bartók-konziban. Közismereti óráink befejeződtek fél 12-kor, a zenei tárgyak, főtárgy, szolfézs, zeneelmélet, zeneirodalom délutánra maradtak. Tanév elején nagy tolongás volt a folyosón a hirdetések előtt, mindenki kíváncsi volt, kihez osztották be szolfézsra, zeneelméletre. Ezeket 10-12 fős csoportokban tanultuk. Meghökkenem a neve láttán: szolfézs és zeneelmélet csoportom névsora fölött ez állt: Huzella Elek. Én addigi életemben egyetlen Elekkel sem találkoztam...

A többiekkel együtt izgatott kíváncsisággal vártuk az első órára a különös nevű tanár úr érkezését. Néhány percnyi várakozás után belépett a terembe egy magas, elegáns, őszes hajjú, de fiatalosan csillogó szemű úr, végig futtatta tekintetét rajtunk, és így kérdezte:–

Huzella Elek (1915 – 1971)

- Maguk azok az elsősök, akik zeneelmélet órára várnak?

A meglepetéstől alig tudtunk megszólalni, olyan váratlanul ért minket a magázó megszólítás. Más oka is volt a meglepődésnek. Arisztokratikus arcvonásait – magas homlok, alig észrevehetően hajlott orr, keskeny, kissé ferdén metszett szája felett gondosan nyírt bajusz, állán szögletesre vágott kecskeszakáll – bámulattal néztük mi fiúk is, hát még a lányok! Egyenkénti bemutatkozásunk után – újabb döbbenet! – kinyitotta az ablakot és fém cigarettatartóján a *spangli* mindkét végét megütögette, majd rágyújtott, mélyen leszívta. A felparázsló cigaretta füstje mértékkel artikuláló kézmozdulatai nyomán egész beszéde alatt tagolt alakzatokban követte mondandóját.

- Félévtizedes közös munkára jöttünk össze – kezdte. (Akkor még öt éves képzés folyt a zeneművészeti szakiskolákban.) – Bizonyára beláthatatlanul hosszúnak tűnik Önök előtt, hiszen eddigi életüknek több mint egyharmada. De gondolják meg, ez életüknek legfontosabb öt éve. Mondhatjuk, minden azon múlik, mivel töltik ezt az öt évet.

És elmondta, hogy a legnagyobbak életüknek e legjelentősebb öt évében mit végeztek el. A nagy Bach 19 éves korára Thüringia legtekintélyesebb orgona-szakértője, Mendelssohn 17 évesen írja egyik legjobb művét, a kísérezőzenét a *Szentivánéji álmhoz*, Schubert a *Margit a rokkánált* és az *Erlköniget*... és mesélt, mesélt a nagyokról. Mi pedig ámulva hallgattuk, belefeledkezve a történetekbe. Stílusát – akár megjelenéséről, akár beszédéről van szó, választékos elegancia jellemezte. Az iskolában mindig fehér ingben, nyakkendőben, öltönyben jelent meg. Hangos szót nem hallottunk tőle. Apró szemében, szája sarkában mindig mosoly bujkált. Négy éven át nem untuk meg, hiába volt a terem mindig tele az '5 éves terv' füstjével, mi csak a nagy szellemekkel való találkozás magaslati levegőjét éreztük meg ezeken az órákon. Tőle hallottunk először Purcell nagy újításáról, az angol zenés dráma megteremtéséről, de az életében soha meg nem szólalt vonós fantáziáiról is, melyeket egy letűnt korszak műfajának hódolva az asztalfióknak írt, hogy majd évszázadokkal később felfedezzük azokban J. S. Bach ellenpont-művészetének előfutárát. Előkerült az *Orfeo* és a *Vespro* is annak bemutatására, hogy Monteverdinek ugyanaz a zenei nyelve a világi és az egyházi művekben. Bach muzsikájáról – a „Szentháromság” vagy a „Szent Anna” fűgát jellemezve mondta: „Bach kezét-lábát gúzsba köti, hogy szárnya nőjjön!” A francia zene szerelmese volt. Lelkesedett Debussy minden művéért, különösen a *Pelleas és Melisande*-ért. Zongorán idézett Debussy prelude-jeiből, Ravel zongoramuzsikájából, az *Antik menüett*-ből, a *Pavane*-ből és a *Le Tombeau de Couperin*-ből. Elemzéseinek nemcsak zeneművek, hanem képzőművészeti alkotások is témái voltak, Rembrandt és Van Gogh önarcképeitől Michelangelo korai és öregkori *Pietájáig*. Gesualdo krimibe illő története csak bevezető volt a korát messze megelőző kromatikus stílus bemutatására. A *Moro lassó*t hallgatva sokan 20. századnak vélték a darabot. Elénekelni persze egyetlen Gesualdo-madrigált sem tudtunk. Éneklésre egyébként is a legritkábban

került sor a csoportban. Meglepetésként ért hát bennünket, - talán harmadikos lehettem - amikor iskolánk szolfézs-versenyt hirdetett Kodály Zoltán tiszteletére, amelyet a Mester is megtisztelt jelenlétével és a döntőt meghallgatta.

Szabadon választott feladatomban a *Hej, búra, búra, búbánatra születtem* kezdetű népdal éneklése volt Huzella-szerkesztette osztinató akkord-kísérettel. A feladatot elmondani bonyolultabb, mint megoldani: a 4+2+4 negyedes váltakozó ütemű népdalhoz hatnegyedes osztinátót kell játszani úgy, hogy az éneket a hatodik negyeden belépve kell kezdeni. Ide írom, hátha lesz valakinek kedve kipróbálni:

Hej, búra, búra, búbánatra születtem

Poco rubato **Magyar népdal**

Hej, bú-ra, bú-ra, bú-bá-nat-ra szü-let - tem.

Nem is i-des - a - nyám ne - velt fel en - gem,

Nem is i - des, nem is e - gész mos-to - ha,

10 Sei. azt sze-ret-tem. a - kit nem kel - lett vó - na.

Osztinató kíséret, az ének belépése a 6. negyeden **(Huzella Elek leleménye)**

A bal kéz oktávval mélyebben kettőzheti.

Huzella tanár úr tehát szolfézs és zeneelmélet órák címén zenetörténet és esztétika előadásokat tartott. Kedvenc témáit az óra vége okán sem hagyta abba. Délutáni kétszer 45 perces óránk négytől fél hatig tartott, de fél hatkor mondanivalójának még nem is látszott a vége. Fél hat után néhány perccel akinek csatlakozó órája volt, csendesen összepakolt és lábujjhegyen kiosont, a tanár úr mondat közben legfeljebb egy biccentéssel vette tudomásul távozását. Ugyanilyen biccentéssel üdvözölte a következő órára beszivárgó ötödéveseket, meg sem szakítva okfejtését. Amikor a témát sikerült lekerekítenie, végigmérte a meggyarapodott hallgatóságot, ránk nézett csodálkozva és így szólt:

- Maguk ugye elsősök? – Az órájára nézett. – De hiszen most az ötödikeseknek van órájuk! – Igen, tudjuk, tanár úr! – Hát maguknak nincs hova hazamenniük?

A negyedik év végén a szolfézs záróvizsga elnöke Soproni tanár úr volt. Izgultunk rendesen – volt miért! – ünneplőbe öltözve, állva vártuk a vizsgáztatókat. Az ajtóban figyelő leste, mikor

indulnak a folyosó végi tanári szobából, egyikünk (R. M.) kezében szépen csomagolt bor, virág, elméjében a köszönet és hála kifejezésének legszebb fordulatai kergetik egymást.

- Jönnék! – ugrik a helyére az ügyelő, és úgy fél perc múlva belép a terembe Soproni József – egyedül! Zavarunkat észrevéve odalép a virágot és bort kezében szorongató leánykához mondván:

- Ó, milyen kedvesek! – veszi el a Huzellának szánt ajándékot mosolyogva. Kétségbeesett rémület ül a leány arcára, vörös haja sápadtnak látszik lángra gyúlt orcájához képest. De még mielőtt megszólalhatna, Soproni máris visszaadja kezébe kincseit:

- Ne ijedjen meg, tudom, hogy kié a virág és a bor...

Ebben a pillanatban belép Huzella tanár úr. Csak a zavart veszi észre, és hogy feloldja a feszültséget, szól:

- Mért vannak úgy megilletődve attól, hogy én is jövök? Nem tudták, hogy a baj nem jár egyedül?

Máig előttem van Soproni József meghökkent arca...

A szolfézst és zeneelméletet máshol kellett (volna) megtanulnunk. Ő – gondolom – arra számított, hogy az ötödik évben – már nincsenek közismereti tárgyak! – a felvételire intenzíven készülve meg lehet szerezni a szükséges gyakorlati tudást. (Az én esetemben tévedett. Ráadásul a negyedév után jelentkeztem a középiskolai énektanár és karvezetőképző szakra, felkészületlenségem nyilvánvalóvá lett.) Mégsem neheztelek rá. Vele nem töltöttük fölöslegesen az időt. Óráin a legnagyobbak társaságát élveztük, velük közvetlen kapcsolatba kerültünk, quasi beszélgettünk, a tanár úr volt a tolmács. Amit általa megismertünk, műveltségünk alaprétegévé, értékrendünk mércéjévé vált. Mindig hálával és tisztelettel gondolok rá. Visszatekintve személyes sorsom alakulására, az ő tanári munkájának sajátosságát, a készségfejlesztés háttérbe szorulását Isten gondviselő beavatkozásának tartom. Ha akkor felvesznek a Zeneakadémiára, talán sohasem találkozom azzal a muzsikus-tudóstanárral személyiséggel, akinek hatása a továbbiakban egész életem alakulását meghatározta: Kardos Pállal.

Ordasi Péter